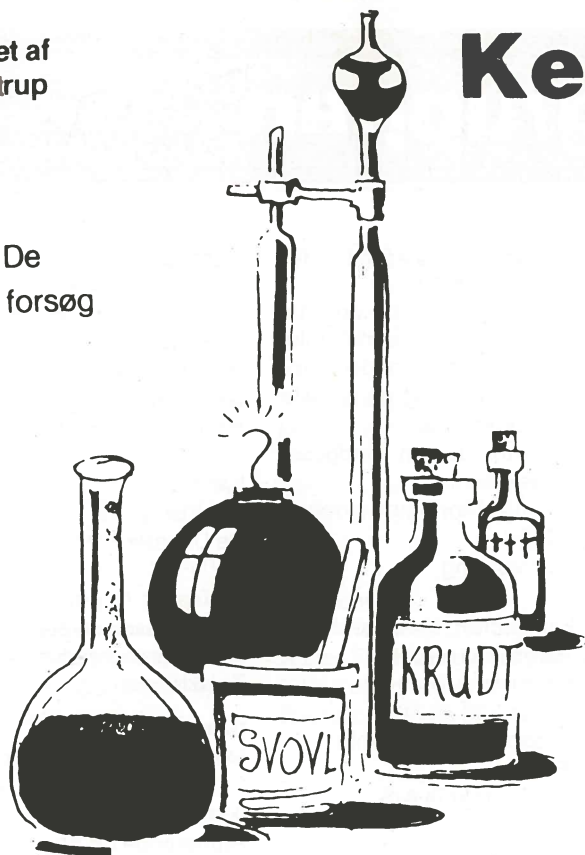

Kender De
et sjovt forsøg

Send det til dansk kemi,
Gladsaxevej 87, 2860 Søborg.

IOD

af
Ole Bostrup

Historie

I aske fra tang findes der nitrat og iodid, og man benyttede for et par hundrede år siden denne aske til fremstilling af salpeter. Kemikeren, der foretog sig sådan fremstilling blev kaldt en salpeferkoger. Den ældste fremstilling af (di)iod fandt sted ved ekstraktion af tangaske med fortyndet svovlsyre. Opvarmes væsken efter ekstraktionen så iagttager man dels dannelse af iod som sorte krystaller, dels iod som violette dampe.

Opdagelsen af iod blev meddelt i Paris den 6. december 1813 og trykt umiddelbart efter. Ved forelæggelsen af opdagelsen blev det meddelt, at den skyldtes salpeterkogerens B. Courtois, og at den var gjort 18

måneder tidligere. Derfor kan man ret nøje datere opdagelsen af grundstoffet iod til juni 1812.

I mange lærebøger anføres urigtigt årstallet 1811. Det forkerte årstal kan formentlig føres tilbage til 1922, hvor J.W. Mellor i »A Comprehensive Treatise on Inorganic and Theoretical Chemistry« skrev om opdagelsen at den skyldtes Courtois »and published about two years after this discovery«. 18 måneder er faktisk omkring 2 år; og $1813 - 2 = 1811$. Det rigtige årstal findes dog også, således i Gmelins Handbuch der Anorganische Chemie.

Afhandlingen »Decouverte d'une substance nouvelle dans le Wareck« er efter alles mening

Kemiske småforsøg

den første meddelelse i skriftlig form om opdagelsen af det nye grundstof, derfor er det også klart, at man med stor styrke også kan anføre 1813 som året for iodets opdagelse.

Men hvem er egentlig forfatter til afhandlingen? Efter afhandlingens ydre form, »Par M. B. Courtois« vil man naturligt henvise den til ham, men hvem vil skrive om sig selv, at opdagelsen »skyldes hr. Courtois, salpeterkoger i Paris«? Det fremgår også, at Courtois delagtiggjorde Désormes og Clément i sin opdagelse, og det er formentlig denne bemærkning, som har fået adskillige til at antage, at det er dem, der er forfattere til afhandlingen. Hvis det ikke er Courtois, så kan det nu også være Clément allene, thi det berettes, at det var Clément, der præsenterede opdagelsen for akademiet den 6. december. Uanset disse overvejelser, så er det Courtois, der står for afhandlingen, og man kan vel ikke forestille sig dette uden i det

mindste hans godkendelse. Derfor vil jeg tillade mig at anføre ham som forfatter, som anført nedenfor.

Kemi

For en moderne kemiker er det ikke særlig underligt, at iodid i en svovlsur opløsning, ikke mindst når den indeholder nitrat, vil blive reduceret til (di)iod.

Fremgangsmåde

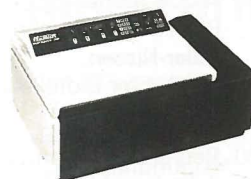
Lidt kaliumiodid opløses i 2 M svovlsyre, og opløsningen varmes op. Tilsæt lidt kaliumnitrat og bemærk dannelse af diiod ved det sortbrune stof og de violette dampe.

Litteratur:

1. B. Courtois. »Decouverte d'une substance nouvelle dans le Wareck«. Ann.Chim. **88** (1813) 304.
2. J.W. Mellor: »A Comprehensive Treatise on Inorganic and Theoretical Chemistry«. **2**. NY m.fl. 1922, s. 23.
3. Gmelin: »Handb. der Anorg. Chem. Jod«. **8** (1933) 1.

Hettich CENTRIFUGER

Fremtidens bordkølecentrifuge med mikroprocessorstyring.
Driftssikker problemløsning fra Hettich.

Kølecentrifuge Rotanta/RP
Katalog nr. 4300

Hettich Rotanta/RP repræsenterer den nyeste udvikling og højeste kvalitet.

- 99 forskellige centrifugeprogrammer kan lagres i computeren
- Kapacitet: eks. 4×250 ml eller eksempelvis 48×15 ml.
- Variabel acceleration og nedbremsning.
- Maks. omdrejninger/min. 4.000 og $3.000 \times g$.
- Temperaturregulering fra $+10^\circ\text{C}$ til $+40^\circ\text{C}$.
- Alle relevante data, som eks. g-værdi, udlæses automatisk på de indbyggede display.

Rekvirér special brochure:

TILLQUIST
DANMARK A/S

Hørsholmgade 20 · 2200 København N · Tlf. 01 81 44 11